

Beskrivelse

over Ekersundsens Vasdrag Jædderens og Dalenes fogderi Stavanger Amt 1876 ?

(Avskrift 30/11 1921 J.B.)

I Vassdragets naturlige Beskaffenhed

- a) Hvor lang er elven?
b) Nedslagsdistriktet?
c) Er Elvens løb stridt eller langsomt?
d) Danner den Søer? Hvilke? Hvor store?
e) Hvorledes er Elvebunden beskaffen ?
f) Er Vandet klart eller urent ?
g) Har elven gode Gydepladse ? Disses udstrækning og beskaffenhed ?
h) Isgang ?
- a) 44 km.
b) 280 km² eller 1,9 kvadratmil.
c) Fra utløpet til Slettebøvand (1500 alen) gaar elven stridt (3 á 4) undtat henimot vandet, hvor den danner en større saakaldt "Lone". Ovenfor Slettebøvandet gaar elven, der her kaldes Øgreidelven, ogsaa for største delen stridt, dog med enkelte større høle op til Hodnevand (paa amtskartet Hornæs vand) omkring 2000 alen. Paa denne strækning danner, eller snarere berører, elven et lite tjern. Fra Hodnevand til Øgreidfossen 1 á 200 alen noget stridt. - Foruden det her beskrevne hovedløp der gjennomstrømmer Hodnevand, og som i almindelighet optar saa og si elvens hele vannmasse, har elven ogsaa et roligere løp gj. Slevelandsdalføret, hvorigjennom i ældre tid gik en temmelig betydelig vannmasse, men som nu kun i flom fører noget av dette vassdrags vand. Dette løp begynner, regnet ovenfra, ca. 3 km nedenfor Hellelands kirke, mellom gaardene Lomeland og Næse og forener sig atter med hovedløpet, Øgreidselven, straks ovenfor Slettebøvandet. Dette løp, Slevelandsløpet, gaar delvis langsomt dog er der litt ovenfor Slettebøvand en længere strækning hvor løpet dannes av en storstenet ur, hvori elven - bortsett paa større flom - saa at sige ganske forsvinder. Ovenfor Sleveland findes der en lignende ur.
d) Slettebøvand, 2 km langt, grundt og sivbevokst, mudderbund. Hodnevand (1 1/2 km langt), stenbund.
e) Fra utløpet av Slettebøvand storstenet undtat i Lonen, der væsentlig har sivbevokst mudderbund, i øvrigt væsentlig storstenet eller uret hvor elven er strid, og mudder hvor den flyter stille. Bundens farge overalt meget mørk. Stenene slimet eller mosegrodde.
f) Klart, undtat i flom, da det blir myrfarvet.
g) Nei, kun i Øgreidelven findes smaa, ret gode gydeplasse, i øvrigt findes ingen om det end kan antages at laksen hist og her gyter enkeltvis mellom stenene. Endnu senhøstes søker den i flom op gjennom Slevelandsløpet, hvorda det synes at antyde, at den ogsaa gyder i dette løp. Det siges at laksen først søker paa Øgreidelven, naar vandstanden er liten.
h) Ubetydelig.

II Hindringer for Laxens Opgang

- a) Hvorlangt kan Laxen gaa i Hovedelven?
- b) Hvorlangt i enhver avf Bielvene?
- c) Findes der nedenfor dette sted nogen Fos eller annen Hindring, der vanskeliggjør eller for nogen tid standser Laxens Opgang ?
- d) Hvor høit er det (de) Fald, der afskjærer Laxens videre Opgang?
- e) Er det praktikabelt at bringe Laxen længere op?
- f) Hvorlangt kan den isaafald gaa?
- g) Beskaffenheden af den derved indvundne Elvestrækning?

- a) Til Øgreidfossen, ca 6 km fra utløpet; i Slevelandsløpet ca. 8 km til litt ovenfor gaarden Sleveland.
- b) Findes ikke.
- c) Nei, uten forsaavidt at laksen ikke kan passere de stene grunde stryk eller elven i Slevelandsløpet uten i flom.
- d) Øgreidfossen, der bestaar av flere mindre, men bratte fald, forbundne med roligere, skjønt delvis fossende partier; er iflg. måling med barometer ca. 40 m. høi. Ved Sleveland er intet egentlig fald, men opgangen umuliggjøres her ved at store murer, der er opført som ledningsgjerdet til laks- og aalefangstindretninger, og strømløpet er her ganske stengt. I stor flom skal dog enkelte laks gaa forbi.
- e) At anlægge laksetrapp ved Øgreidfossen vilde kræve meget betydelige omkostninger. Derimot vilde Slevelandsløpet maaske kunne gjøres farbar uten uforholdsmæssige omkostninger. Før året 1842 førte dette løp en ikke ubetydelig del av elvens samlede vandføring. Men i nævnte aar opførtes en bro over løpet like ved dets utdypning og i forbindelse herved blev en længere fyldning over det flate land omkring løpet, hvilket før i flom oversvømmedes. Den formindskelse av vandføringen i Slevelandsløpet som herved bevirkes, har medført at dette efterhaanden er opgrundet og er blit overvokst av vandplanter saa at det nu som sagt under almindelige forhold ikke fører vand fra hovedvassdraget.
- f) Iflg. lensmann Birkreims utsagn har laks før været fisket endog paa gaarden Mydland, ca. 1/2 mil fra elvens øverste kilde. Saa langt vilde den antagelig fremdeles gaa i flom.
- g) Elvens løp er for største delen meget langsomt og synes ikke at fremby mange gode gydeplasser; dog findes saadanne nedenfor Helleland prestegaard. Elven har flere grunde sivbevokste vand, hvori synes at være meget ørret.

III Elvens Tidsforholde

- a) Naar begynner Laxen at gaa op i Vassdraget ?
- b) Naar opphører Opgangen ?
- c) Hvormeget tidligere sees Laxen i Vassdragets nederste Del end i dets øverste Del ?
- d) Fangsttidens Begyndelse, Kulminasjon og Ende ?
- e) Naar indtræffer Gydetiden ?
- f) Vides det, naar Laxyngelsen udvandrer ?
- g) Pleier der være mange Vinterstøinger, og naar udvandrer disse ?
- h) Naar pleier Elvens Flomtider at indtræffe ?
- i) Pleier der være Isgang? Naar ? Voldsom ?

- a) Siste halvdel av mai og først i juni, alt efter flomforholdene.
- b) Utgangen av september.
- c) Naar det er stor flom ved laksens opgang fra sjøen, viser den sig straks eller efter en å to dager ved Sleveland.
- d) Fangsten begynner straks, er i almindelighet best i juli, dog avhænger dette meget av flommen.
- e) Det paastaaes at gytefærdig fisk er fanget medio september, men dette er antagelig uriktig. I skriv av 30/12-84 oppgir lensmannen at gyting er iakttaget at falde i november-december. Netop i disse dager anfører han videre, er et laksepar iakttat under gyting ved Hafsøen (nedenfor Slettebøvandet).
- f) Nei, men man tror dels om vaaren og dels om høsten.
- g) Nei, de utvandrer med de første vaarflomme.
- h) Vaarflom, især i mai: høstflommer i oktober, november, december.
- i) Ubetydelig.

IV Fangstforholde

- a) Hvilke Fangstredskaber bruges, og hvilke ere de vigtigste ?
- b) De Fiskeberettiges Antal ?
- c) Hvormange af disse benytte sin Ret ?
- d) Er Elven skikket til Sportsfiskeri ?
- e) Er den, eller har den været bortleiet til Sports mænd ? For hvilken Sum ?

- a) 1 not, 23 kar, hvorav 11 i Øgreidelven; karrene tildels en kombination av laksekar og aalemære, idet laksen ofte tages pr. nedgaaende. Stang i Øgreidselven, især med flue.
- b) 19.
- c) Alle.
- d) Litt i Øgreidselven.
- e) Nei.

V Laxemængden m. V.

- a) Inneholder Elven mest Lax eller Søørret ?
- b) Fangstens Størrelse i de sidste Aar ?
- c) Har den tidligere været større eller mindre ?
- d) Hvad Antages være Aarsagen til Forøgelsen eller Formindskelsen ?
- e) Hvorledes anvendes Fangsten ?
- f) Salgsprisen ?
- g) Kan den i Elven forekommende Laxerace skjelnes fra Laxen i andre Laxeelve i Omegnen ? Hvorledes ?

- a) Mest laks. Av ørret høist ubetydelig.
- b) 900 á 1200 kg.
- c) Før 1842 meget mere end nu.
- d) Især veianlægget av 1842, men vistnok ogsaa de usædvanlig store stengsler ved karrene.
- e) De der fanges i de ved utløpet (like ved jernbanebroen) anbragte kar, sælges fersk; iøvrig anvendes den til husbruk.
- f) 9 á 12 skilling pr. mark.
- g) Nei, den er dog usædvanlig liten, sjelden over 4 1/2 kg. Ogsaa den laks der fangea ute i fjorden, er i almindelighet meget liten. NB. Det er i distriktet en ikke lite utbredt tro, at den laks der om sommeren gaar op i Tengselven (Birkreimselven) om høsten gaar op i Egersundselven for at gyte, idet man aldrig ser gytefisk i Tengselven. Dette stemmer dog ikke godt med det anførte om laksens meget ringe størrelse i Ekersundselven, og er i det hele yderst lite sandsynlig.

VI Om andre Fiskearter end Lax og Søørret m.V.

- a) Hvilke andre Arter findes i Vassdraget ?
- b) Ere disse Gjenstand for Fangst ? Naar ? Hvor ? Hvorledes ? I hvilken Udstrækning ?
- c) Kan den i Elven forekommende Laxerace skjelnes fra andre Laxeelve i Omegnen ? Hvorledes ?

- a) Ferskvandsørret, rør og aal.
- b) Ikke betydelig fangst foregaar dog gjennom hele vassdraget, fra vaaren til seinhøstes med not, garn og stang, og aalen i aalemærer. Fangsten anvendes kun til husbruk. Baade ørreten og røren er ualmindelig mager og liten. I Slettebøvandet er det en sjeldenhet at faa rør, og den som fanges antages at være kommet ned fra Hodnevandet.

VII Hvad Andet der antages at være af Interesse

Ved elven har aldrig været utklækkingsapparat eller fiskeformering.

Karrene er tildels ulovlig plassert idet midtstrømslinjen er overskredet eller gaat for nær, dels uriktig konstruert idet de mangler de lovbefalte 10 aapninger samt søndagsaapning.

1876 ?

Baade

(sign)

Cfr: iøvrigt Simonnæs's oplysninger af 24. August 1890 (- A. Landmarks bemerkning.)